

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ

КАРАЗІНСЬКІ ЧИТАННЯ: ЛЮДИНА. МОВА. КОМУНІКАЦІЯ

Тези доповідей
XVI наукової конференції
з міжнародною участю

3 лютого 2017 року

Харків 2017

УДК 81 (082)

ББК 81я43

К 22

Затверджено до друку рішенням Вченої ради
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
(протокол № 14 від 22 грудня 2016 р.)

Організаційний комітет конференції:

В.Г. Пасинок, доктор педагогічних наук, професор (голова)
Н.А. Оніщенко, кандидат філологічних наук, доцент (заступник голови)
І.С. Шевченко, доктор філологічних наук, професор
В.О. Самохіна, доктор філологічних наук, професор
В.П. Кривенко, кандидат філологічних наук, доцент
О.В. Ребрій, доктор філологічних наук, доцент
С.К. Криворучко, доктор філологічних наук, доцент
О.О. Чорновол-Ткаченко, кандидат філологічних наук, доцент
С.А. Віротченко, кандидат філологічних наук, доцент
П.Т. Гусєва, кандидат філологічних наук, доцент
С.Г. Машенко, доцент
В.С. Барило, А.С. Медведенко, А.В. Каленик (секретарі)

Адреса оргкомітету:

61022, м. Харків-22, майдан Свободи, 4,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
факультет іноземних мов, тел. (057) 707-53-43

Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація. : Тези доповідей
К 22 XVI наукової конференції з міжнародною участю. – Х. : ХНУ імені
В.Н. Каразіна, 2017. – 164 с.

До збірника увійшли тези доповідей, присвячені проблемам іноземної
філології, методики викладання іноземних мов, перекладу, міжкультурної
комунікації, літературознавства.

Розраховано на наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів
філологічних спеціальностей.

УДК 81 (082)

ББК 81я43

ISBN 978-966-285-375-9

© Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна, 2017

© І.М. Дончик, макет обкладинки, 2017

і вмінь, а також ставлень, цінностей, емоцій, поведінкових компонентів, тобто усього того, що можна мобілізувати для активної дії [1, с. 12]. Тоді всі види перекладацької діяльності разом роблять свій внесок на шляху до інтегрованого накопичення перекладацької компетентності. Однак визначення її компонентного складу все ще залишається актуальним питанням, незважаючи на той факт, що його дослідженням займалися достатньо багато науковців.

У світовій практиці навчання перекладу відбувається перехід від підходів, які спрямовані на викладача і лише передають знання, до особистісно-діяльнісних підходів. Навчання перекладу відбувається за моделями, у центрі уваги яких: 1) перекладацький аналіз тексту; 2) переклад, як процес і професійна діяльність; 3) формування компетентностей майбутнього фахівця. Слід зазначити, що вони не є взаємовиключними, а насправді доповнюють одна одну. У моделях навчання перекладу, прослідковується тенденція до застосування основних дидактичних підходів: особистісно-діяльнісного, компетентнісного, рефлексивного і професійно-орієнтованого.

Література

1. Ніколаєва С.Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу / С.Ю. Ніколаєва // Іноземні мови. – К. : Ленвіт. – 2010. – № 2. – С.11–17.
2. Kelly D. Training and Education / D. Kelly and A. Martin // Routledge Encyclopedia of Translation Studies / [edited by Mona Baker, Gabriela Saldanha]. – [2nd Edition]. – Routledge. – 2009. – P. 294–300.

БАЗОВЫЕ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ КОГНИТИВНО-КОММУНИКАТИВНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

Мартынюк А.П. (Харьков)

1. Коммуникативная деятельность ингерентно стратегична, поскольку она всегда подчинена целям, мотивированным истинными социально-биологическими потребностями человека.

2. Этот взгляд вводит в фокус внимания исследователей коммуникации стратегию, придавая ей статус базового понятия коммуникации и единицы структурирования коммуникативной деятельности. Коммуникативную стратегию следует представлять в терминах паттернов коммуникативного поведения, связанных с решением задач, возникающих по ходу разворачивания коммуникативного взаимодействия – в текущий момент

реального времени, и контролируемых сознанием лишь на уровне рациональной оценки происходящего.

3. Коммуникативное взаимодействие обеспечивается «концептуальной сетью», представляющей собой модель нейронной сети мозга. Смысл единицы языка, актуализирующийся в акте коммуникации, не заключен в самой единице языка. Роль единицы языка состоит в: а) активации конвенционального концептуального содержания («лексического концепта»), являющегося частью сложно организованной «концептуальной сети» и б) «запуске» когнитивных операций инференционной природы, позволяющих осмыслить это конвенциональное концептуальное содержание на базе «концептуальной сети».

4. Смысл единицы языка, актуализирующийся в акте коммуникации, есть продуктом инференционной деятельности коммуникантов. Продуктом инференционных операций, осуществляемых в ходе коммуникативной деятельности, есть не только достижение интерсубъективности или простыми словами взаимопонимания, но и новое знание, получаемое коммуникантами в результате переосмысления имеющейся информации на основе нового опыта, приобретаемого в каждом новом акте коммуникации. Для реализации такого рода задач «концептуальная сеть» не может мыслиться как стабильное образование, хранящееся в памяти и ожидающее активации в «готовом виде». Более адекватным представляется толкование ее как структуры, образующейся/преобразующейся непосредственно в момент активации с целью обеспечения конкретных задач коммуникативной деятельности в реальном времени.

5. «Концептуальная сеть», обеспечивающая коммуникативную деятельность, с необходимостью включает не только когнитивный опыт (т.е. энциклопедические знания разного типа), но также и аффективный, перцептивный и волеизъявительный опыт, участвующий в инференционной деятельности. Характер инференционной деятельности также определяется фокусом внимания коммуникантов. Разумеется, следует учитывать, что большая часть инференционной деятельности протекает в подсознании.

6. Инференции мыслятся как осознаваемые / неосознаваемые психические операции получения интроспективного выводного знания в акте интерпретации высказывания и как продукты этих психических операций.

7. Инференции могут иметь когнитивную рациональную причинно-следственную основу, когда они делаются на основе энциклопедических знаний разного типа (онтологических – о законах мироздания; аксиологических – о ценностных ориентирах; этологических – о нормах социального поведения; лингвоэтологических – о принципах коммуникативного поведения); аффективную основу, когда они есть

результатом определенного эмоционального состояния / переживания; волевую основу, когда они есть продуктом волеизъявления; перцептивную основу, когда они возникают как результат непосредственного сиюминутного перцептивного опыта. Кроме того, инференции зависят от фокуса внимания коммуникантов. Следует учитывать, что осознаваемые инференции представляют собой лишь «вершину айсберга» инференционной деятельности.

СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД ДО АНАЛІЗУ ФАТИЧНОЇ МЕТАКОМУНІКАЦІЇ

Матюхіна Ю.В. (Харків)

Фатична метакомунікація охоплює ритуалізовані форми мовленнєвої поведінки, контакт в яких є самоцінним. Мовленнєвий вплив мовця на слухача полягає у виклику відповідних прогнозованих соціальних дій з урахуванням прийнятих соціально-культурних конвенцій поведінки. Відповідно до загальної теорії систем в її сучасному розвитку в напрямку синергетики, найважливішим об'єктом вивчення є дисипативна система – відкритий динамічний функціональний комплекс, який обмінюється інформацією та енергією з навколишнім середовищем [4]. Фатичну метакомунікацію як систему відрізняє наявність діалектичного протиріччя, асиметрія, дискурсивність, інтерактивність, здатність до саморозвитку.

У діахронічному дослідженні принципи суперечності і саморегуляції дозволяють розглядати окремі синхронні стани системи як результат попереднього розвитку, як «діахронію синхроній» [1], що служить виявленню історичних постійних і змінних фатичної метакомунікації. Вивчення фатичної метакомунікації як системи в історичній прагмалінгвістиці акцентує увагу дослідника на системних відносинах, що виникають між ними в певний період часу (вісь синхроній), і на їх історичному варіюванні (вісь діахроній). Синергетичний підхід, заснований на ідеях системності, нелінійності, глибинного взаємозв'язку хаосу і порядку [2, с. 8], дає можливість пояснити це історичне варіювання принципом нелінійності – множинності вибору, альтернативності шляхів розвитку, і зосередитися на механізмах самоорганізації систем – їх утворення і руйнування, переходу від хаосу до порядку і назад, простежити стадії їх еволюції.

Системність фатичної метакомунікації можна глибше зрозуміти з урахуванням одного з принципів сучасної парадигми знань – експансіонізму [3, с. 205], який розкриває природу взаємодії системи і середовища як вплив на комунікацію факторів, що не входять в систему

Кузьмина В.С., Иванига А.В. ИНТЕГРАТИВНЫЙ ПОДХОД К ОБУЧЕНИЮ ЛЕКСИКЕ	62
Кушніров М.О. ДОЦІЛЬНІСТЬ КОМПАРАТИВНОГО АНАЛІЗУ ІСНУЮЧИХ КЛАСИФІКАЦІЙ МОВНИХ СТРАТЕГІЙ І ТАКТИК	64
Ленська О.О., Ступницька Н.М. ДІАЛОГІЗМ У СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ ПРОСТОРІ	66
Лепетюха А.В. ВІДНОШЕННЯ СИГНІФІКАТИВНОГО І ДЕНОТАТИВНОГО ЗНАЧЕНЬ ПРИ СИНТАКСИЧНІЙ СІНОНИМІЇ У МОВІ І МОВЛЕННІ	67
Лукьянова Т.Г. ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ІЛЮСТРАЦІЙ ТА ВІДТВОРЕННЯ ЇХ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ У РІЗНИХ КУЛЬТУРАХ	69
Луньова Т.В. КОНЦЕПТ <i>BOOK SCULPTURE</i> (КНИЖКОВА СКУЛЬПТУРА) У ДИСКУРСІ МИТЦІВ (на матеріалі сучасної англійської мови)	70
Маевская Л.Д. ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ КОМПОНЕНТОВ ДВИЖУЩЕЙСЯ РЕАЛЬНОСТИ – ЕДИНЫЙ КОММУНИКАТИВНЫЙ ПРОЦЕСС	72
Максименко Л.О. ЛІНГВОДИДАКТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПИСЬМОВОМУ ПЕРЕКЛАДІ	74
Мартынюк А.П. БАЗОВЫЕ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ КОГНИТИВНО-КОММУНИКАТИВНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ	75
Матюхіна Ю.В. СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД ДО АНАЛІЗУ ФАТИЧНОЇ МЕТАКОМУНІКАЦІЇ	77